

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگ اسلام

محمد سلطانیه

استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی

سرشنامه.....	سلطانیه، محمد، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور.....	مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگ اسلام / محمد سلطانیه؛ داوران علمی: یحیی بوذری‌نژاد، محمدرضا قائمی‌نیک؛ ویراستار هادی ثانی؛ [برای] مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی.
مشخصات نشر.....	مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی، انتشارات، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری.....	۱۸۸ ص.
شابک.....	۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۴-۵۳-۷
وضعیت فهرست‌نویسی:..	قیفا.
یادداشت.....	کتابنامه: ص. ۱۷۷ - ۱۸۸.
موضوع.....	جهانی شدن -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع.....	Globalization -- Religious aspects -- Islam
موضوع.....	فرهنگ اسلامی
موضوع.....	Culture, Islamic
موضوع.....	فرهنگ و جهانی شدن
موضوع.....	Culture and globalization
شناسه افزوده.....	بوذری‌نژاد، یحیی، ۱۳۵۶ -
شناسه افزوده.....	قائم‌نیک، محمدرضا، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده.....	ثانی، هادی، ۱۳۵۷ -، ویراستار
شناسه افزوده.....	Hadi
شناسه افزوده.....	دانشگاه علوم اسلامی رضوی، مرکز پژوهش
شناسه افزوده.....	دانشگاه علوم اسلامی رضوی
رده‌بندی کنگره.....	BP۲۲۹
رده‌بندی دیویی.....	۲۹۷/۴۸
شماره کتاب‌شناسی ملی.....	۷۴۳۷۸۳۶

مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگ اسلام

نویسنده: حجت‌الاسلام دکتر محمد سلطانیه (استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

داوران علمی کتاب: دکتر یحیی بوذری‌نژاد (دانشیار دانشگاه تهران)

و دکتر محمدرضا قائمی‌نیک (استادیار دانشگاه علوم اسلامی رضوی)

طراح جلد: مدیریت رسانه‌های نوین و شبکه‌های اجتماعی آستان قدس رضوی

چاپ اول: بهمن ۱۳۹۹

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

حروف چینی و صفحه‌آرایی: واحد نشر مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

مرکز توزیع: مشهد مقدس، حرم مطهر، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی

صندوق پستی: ۱۱۹۳ - ۹۱۳۳۵ تلفن و دورنگار: ۰۵۱-۳۲۲۳۶۸۱۷

www.razavi.ac.ir

حق چاپ محفوظ است

فهرست مطالب

.....	سخن ناشر	۹
.....	مقدمه	۱۱
.....	الف. معنای مختصر «فرهنگ»	۱۶
.....	ب. تبیین مختصر «جهانی شدن»	۱۸
.....	ج. معنای مختصر «جهانی سازی»	۱۹
.....	د. معنای مختصر «ارتباطات بین فرهنگی»	۲۰
.....	بخش اول: مبانی نظری	۲۳
.....	مبحث اول: پیشینه	۲۵
.....	الف. فهرست کتب	۲۷
.....	۱. کتب مربوط به جهانی شدن و دین	۲۷
.....	۲. کتب مربوط به جهانی شدن و فرهنگ	۲۸
.....	۳. کتب مربوط به ارتباطات فرهنگی و دین	۳۰
.....	۴. کتب مربوط به جهانی شدن	۳۲
.....	ب. فهرست مقالات	۳۳
.....	مبحث دوم: چهارچوب مفهومی	۳۷
.....	الف. جهانی شدن (Globalization)	۳۷
.....	۱. تعریف جهانی شدن	۳۷
.....	۲. پیشینه جهانی شدن	۴۰
.....	۳. ابعاد جهانی شدن	۴۳

۴ / مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگ اسلام

۴۳	یک. جهانی شدن اقتصاد
۴۶	دو. جهانی شدن سیاست
۴۷	سه. جهانی شدن فرهنگ
۴۹	چهار. جهانی شدن اجتماعی
۵۰	۴. ویژگی‌های جهانی شدن
۵۳	۵. سطوح جهانی شدن
۵۴	۶. پیامدهای جهانی شدن
۵۴	یک. آثار منفی پدیده جهانی شدن
۵۶	دو. آثار مثبت جهانی شدن
۶۱	۷. موضع‌گیری‌ها در برابر جهانی شدن
۶۶	۸. تفاوت جهانی شدن با جهانی سازی
۶۹	ب. جهانی شدن اسلام
۶۹	۱. دلایل قابلیت جهانی شدن اسلام
۶۹	یک. آیات قرآن
۷۲	دو. روایات
۷۵	سه. استدلال عقلی
۷۵	۲. زمینه‌های جهانی شدن اسلام
۷۶	۳. تفاوت جهانی شدن اسلام با جهانی سازی غربی
۷۶	یک. از جهت مبانی
۷۷	دو. از جهت الگو
۷۹	سه. از جهت پیامد
۷۹	چهار. از جهت نماد
۷۹	پنج. از جهت رویکرد
۸۳	ج. فرهنگ
۸۳	۱. تعریف فرهنگ
۸۷	۲. اهمیت و جایگاه فرهنگ
۸۹	۳. جهانی شدن فرهنگ
۹۴	۴. پیامدهای جهانی شدن فرهنگ غربی
۹۸	د. ارتباطات فرهنگی

۹۸	۱. ارتباطات میان فرهنگی
۹۸	یک. ماهیت ارتباطات میان فرهنگی
۹۹	دو. گستره ارتباطات میان فرهنگی
۱۰۱	۲. ارتباطات بین فرهنگی
۱۰۲	یک. ماهیت ارتباطات بین فرهنگی
۱۰۳	دو. عناصر ارتباط بین فرهنگی
۱۰۵	بخش دوم: راهکارها و مؤلفه‌های جهانی شدن اسلام
۱۰۷	مبحث اول: راهکارهای جهانی شدن فرهنگ اسلام
۱۱۱	الف. آینده جهان از منظر اسلام
۱۱۳	ب. راهبردهای اسلام در مواجهه با جهانی شدن غربی
۱۱۳	۱. راهبردهای فرهنگی
۱۱۳	یکم. بازگشت به اسلام اصیل
۱۱۵	دو. شناخت مسلمانان نسبت به وظیفه خود
۱۱۶	سه. شناخت تمدن غرب
۱۱۷	۲. راهبردهای علمی و فنی
۱۱۷	یک. توجه به اهمیت علم و عقلانیت
۱۱۹	دو. شکست انحصار فناوری‌های ارتباطی به دست قدرت‌های جهانی
۱۲۰	۳. راهبردهای اقتصادی
۱۲۱	۴. راهبردهای سیاسی
۱۲۲	ج. رویکرد فرهنگ اسلام به رویه ایدئولوژیک جهانی شدن
۱۲۳	۱. دیدگاه مثبت فرهنگ اسلام به بعد تکنولوژیک جهانی شدن
۱۲۴	۲. دیدگاه منفی فرهنگ اسلام به بعد تکنولوژیک جهانی شدن
۱۲۴	۳. دیدگاه متعادل فرهنگ اسلام به جهانی شدن
۱۲۶	مبحث دوم: مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگ اسلام
۱۲۹	الف. فطری بودن اسلام
۱۳۱	تعریف فطرت
۱۳۱	یک. معنای لغوی
۱۳۲	دو. معنای اصطلاحی
۱۳۴	اول. معنای قرآنی

سخن ناشر

آموزه‌های اسلامی نشان از اندیشه‌ای متعالی دارد که بر اساس آن، فرجامین آیین الهی، اسلام، اینی برتر است و چیزی برتر از آن نمی‌نشیند. قرآن کریم پیامبر اسلام را پیامبر رحمت برای جهانیان معرفی کرده است و رسالتش را جهانی می‌شناسد: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾^۱ در حقیقت، درنگی در این آموزه‌ها بیانگر جهان‌شمولی اسلام است و از تعالی فرهنگ اسلام سخن می‌گوید.

با این حال، آیا می‌توان مفهوم «جهانی شدن» (Globalization) را که امروز در ابعاد مختلف فرهنگی و علمی و اقتصادی و سیاسی و... خودنمایی می‌کند، با جهان‌شمولی اسلام تطبیق داد؟ آیا باید از «جهانی شدن» اسلام سخن گفت یا «جهانی‌سازی» آن؟ آیا اسلام در تعامل یا تقابل با مفهوم «جهانی شدن» است؟ اگر اسلام داعیه جهانی شدن دارد، چه راهکار و راهبردی در این باره ارائه می‌دهد؟ در این راه، چه موانع و آسیب‌هایی وجود دارد؟ مؤلفه‌های فرهنگی اسلام در فرایند جهانی شدن چیست؟ اندیشه مهدویت در تفکر شیعی چه ارتباطی با جهانی شدن اسلام دارد؟ آینده از منظر

اسلام و باورمندان به جهانی شدن، چگونه خواهد بود؟ تعامل اسلام معاصر با روند جهانی‌سازی غربی و آمریکایی چگونه باید باشد؟

کتاب حاضر می‌کوشد تا با تکیه بر تعالیم قرآنی و روایی، پاسخی مناسب به این گونه پرسش‌ها بدهد. مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی امیدوار است تا این اثر نیز در کنار دیگر آثار پژوهشی‌اش نیاز علمی و مطالعاتی مخاطبان فرهیخته را برآورده سازد. و خوانندگان ارجمند در صورت مشاهده هرگونه لغزش در کتاب، ناشر را مطلع سازند و از انتقادات و پیشنهادهای سازنده خود دریغ نورزند.

در پایان، از همهٔ آنانی که در چاپ و نشر این کتاب از هیچ کوششی خودداری نکردند سپاسگزاری می‌شود، به‌ویژه معاونت محترم پژوهشی و آموزشی دانشگاه که چاپ این اثر را در دستور کار قرار داد. و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین.

مرکز پژوهش دانشگاه علوم اسلامی رضوی